

PITANJA I ODGOVORI

PRIDJEV OD MIŠIĆ I MIŠICA

Davor Šarić, novinar iz Rijeke, pita kako je pridjev od *mišić*, a kako od *mišica*, oba puta kao dio tijela. U Šonjinu Rječniku hrvatskoga jezika nalazi samo *mišićni*, a *mišićni* nema.

Toliko Šarić. Kad sam išao gledati potvrde, prvo sam posegnuo za Akademijinim rječnikom, a njemu nalazimo samo *mišićni*, a lika *mišićni* nema.

Drugi je bio Medicinski leksikon. On ima samo *mišićni*, 14 puta samo u natuknicama: *mišićni hemoglobin, rad, refleks, tonus, trening, mišićna kila, kontrakcija, vlakanca, mišićno tkivo, glatko mišićno tkivo, skeletno mišićno tkivo, srčano, mišićno-tetivni spoj, mišićno vreteno, mišićne relaksacije*. Ni jedanput pridjev *mišićni*. U tome leksikonu ima još jedna zanimljivost povezana sa Šarićevim pitanjem. U njemu ima 101 natuknica s nazivom *mišić*, a *mišica* se ne spominje. Zato je jasno što nema ni pridjeva *mišićni*. Prema tomu i prema objašnjenju jednoga medicinara, *mišica* za medicinu i nije posebna vrsta mišića pa ga u popisu i nema. To zamršuje odgovor i zbog toga ga treba potanje obrazložiti.

Da bi bilo sve jasno, valja reći što imenice s osnovom *miš* mogu sve značiti.

Imenica *miš* znači malu životinju i dio računala, ali ni jedno nema veze s pitanjem, to imaju tek njezine izvedenice.

Izvedenice A. *mišić*, B. *mišica* mogu značiti dvoje:

A. 1. mali miš

A. 2. *anatomski*; organ koji pod utjecajem živčanog podražaja može skraćivati svoju dužinu i i tako pokretati kosti za koje je pričvršćen:

B. 1. ženski miš

B. 2. *anatomski*: dio ruke od ramena do lakta.

Takva dvoznačnost kao jezično izrazno sredstvo nije u načelu pogodno, ali očito u praksi funkcionira jer se značenja pod 1 razlikuju od značenja pod 2 u surječjima u kojima se rabe, tj. značenja pod 1 znače 'mala ili ženska životinja', značenja pod 2 'dio tijela', zbog toga ih mora priznati i norma pa ih priznaje.

Već Šonje ima: **mišica** 1. *anat* dio ruke od ramena do lakta, 2. ženka miša.

I Anićev Hrvatski enciklopedijski rječnik ima i *mišica* kao naziv za taj dio ljudskoga tijela, a prema njemu i *mišićni* 'koji pripada njoj' i tako pravi razliku od *mišićji* 'koji pripada mišićima', dok se *mišji* odnosi na *miša* i tako je sustav u potpunost iskorišten.

Što se imenici *mišica* u medicinskome nazivlju niječe normativnost, to je njihovo stručno pravo, ali nije općejezično, jer u općem jeziku imenica *mišica* u značenju *nadlaktični mišić*, i te kako postoji. Potrebno je pogledati u koji rječnik tomu prikladan ili u koji malo veći korpus da se nađe dovoljno potvrda za to. Evo nekoliko:

Nekomu je Bog dao dobru glavu, a nekomu čvrste mišice (I. Jurković, Ben.) - *Mala jadnica morala da se pokori snažnim mišicama*. (J. Leskovar, Ben.) - *Mišice im na ogoljenim do ramena rukama napregle se živo, te naporno dršću za krepkim udarcima teške pralice*. (J. Draženović, Ben.) - *Ti nategni mišice njegovih ruku poput luka* (J. Draženović, Ben.) - *Oni izvlače svojim mišicama mrežu*. (V. Novak, Tito Dorčić) - *Osjećam veliku snagu u svojoj mišici sada*. (V. Nazor, Ben.) - *Mirisno ulje na prstima teče i danovima punim uzvanici mišicu taru da im bude tvrda* (Lovrić, Ben.) - *Na obnaženim mišicama nabrekle su žile*. (I. G. Kovačić,

RMS) - *U toploj ljetnoj noći, ležeći na mišici dragoga, kako joj je život izgledao krasan.* (L. Dončević, Ben.) - *Upravo je zakoraknuo preko praga, kad ga očeva ruka pograbi za mišicu i povuče natrag.* (Mato Lovrak, Tri dana života, Zagreb, 1957., 8.)

Mišica je u tome smislu i simbol snage:

Ovi vječni pobjeditelji na hrvatskoj grudi moradoše od hrvatske mišice odnijeti sramotu pobjeđenika. (K. Š. Gjalski, U noći.) - *U kući treba odmjene, treba mladih mišica.* (E. Kumičić, Začuđeni svatovi).

Istina, naići ćemo i potvrde da *mišica* ima i šire značenje, *mišić* na bilo kojem dijelu tijela:

Sve mišice na Hrvojinoj silnoj tjelesini zaigraše silovito. (A. Šenoa, Ben.) - *Na licu trzale su joj se mišice.* (A. Šenoa, RMH).

Međutim to značenje ne možemo smatrati književnim jer je rijetko, a koliko se rabilo, čini se da je dijalekatno.

Mišica ima i preneseno značenje na pojmove u kojima nema tjelesnoga organa kao što je u primjeru: *Počuti kako mu se oko srca stežu mišice.* (J. Leskovar, RMS.) Takvo

preneseno značenje treba ostaviti području individualne tvorbe.

Da bi odgovor na pitanje bio potpuno jasan, treba reći da pridjevi od *mišić* i *mišica* imaju ove likove:

mišićni - koji se odnosi na *mišice*

mišični - koji se odnosi na *mišice*.

Oba su pridjeva potvrđena u hrvatskome jeziku, ali ne s jasnom uporabnom normom pa je opravdano što je norma u Hrvatskome pravopisu, i jednom i drugome, u tome pogledu uvela red. Usput da odgovorim ne potencijalno pitanje s obzirom na pridjeve tvorene dometcima -av i -jav:

mišičav - koji ima jake *mišice*

mišićav - koji ima mnoge i jake *mišice*.

Ta dva pridjeva nalazimo u Pravopisu hrvatskoga jezika, ali bez značenja, a u Hrvatskome pravopisu nema pridjeva *mišičav* pa će ga u tome smislu trebati dopuniti.

Ovaj je članak lijepo pokazao kako pitanja i odgovori imaju svoj puni smisao pa onda i istoimena rubrika u Jeziku. Tek tako se mogu usavršavati naša normativna djela.

Stjepan Babić

OSVRTI

O NATOPLJENOSTI UNITARIZMOM DANAŠNJIH SRPSKIH JEZIČNIH PRIRUČNIKA

U svojem članku objavljenom u 2. broju Jezika napisao sam o suvremenim srpskim jezičnim priručnicima ovo: „Godine 2006. izašao je Veliki rečnik stranih reči i izraza Ivana Klajna i Milana Šipke dobrano natopljen unitarizmom, a takav je i veliki Rečnik srpskoga jezika.“

Milan Šipka u telefonskome me je razgovoru zamolio da konkretno pokažem u čemu su to natopljeni. Rekao sam mu da za to nemam vremena jer imam važnijega posla, a uostalom to i nije moj posao, nego njihov. Ali da bih pokazao da to što sam rekao, nisam rekao napamet, po općem dojmu, nego zato što imam dobar uvid u srpski književni jezik, ne samo kako je prikazan u srpskim jezičnim priručnicima, nego kakav je i u stvarnosti. Da bih taj uvid stekao, s posebnom sam po-